

ULUSLARARASI HABERLERDE GÜVENİLİRLİK SORUNLARI

Gulzada KALİ*

ÖZ

Bu makalede, uluslararası haberlerin serbest akışı ve dolaşımında ortaya çıkan dengesizlikler ve “tek yönlü akış” sorunu irdelenmektedir. Bu sorunu oluşturan olgular, enformasyonun üretimi ve dağılımı endüstrileşmiş zengin ülkelere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru “tek yönlü bir akış” içerisinde olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü dünyada birkaç dev örgütün dışında pek çok ülke uluslararası haber üretmek, dağıtmak, dış muhabirler tutmak ve gelişmiş teknik donanımı kullanmak gibi konularda finans bakımından veya teknik bakımdan olsun yeterli değildir. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı uluslararası haber akışı ve dağılımı konusunda iletişim dengesizliğinden en çok zarar gören ve yakınan ülkeler, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdir. Bu ülkeler ekonomik ve teknolojik altyapısının yetersizliğinden dışarıdan gelen haber kaynaklarına bağımlı kalmakta ve sesini dünyaya duyuramamaktadır. Dolayısıyla endüstrileşmiş ülkeler ile az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında uluslararası haberlerin serbest akışı ve dolaşımında eşitsizlik ortaya çıkmaktadır. Bu ve benzeri sorunların devam ediyor olması, haber anlayışına karşın saygınlık ve güvensizlik sorununu da beraberinde yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Haber, UNESCO, enformasyon akışı, haber kaynakları, güvenilirlik sorunlar.*

THE DISTRUST PROBLEMS OF INTERNATIONAL NEWS

ABSTRACT

In this study are discussed the seamless broadcasting of international news, instability during the cycle and single sided broadcasting. The facts that form all these problems are caused due to single sided broadcasting of information from developed countries towards to developing and non-developed countries. Except some big organizations a lot of countries cannot afford to product and broadcast international information, to take on outsourcing correspondents and to use high-tech technical equipments. Because of all these reasons developing and non developed countries suffer from communication instability in

---

* İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo – Televizyon ve Sinema Anabilim dalı, Doktora Öğrencisi,
guliaart@gmail.com

international information broadcasting and distribution. These countries are depend on the news sources which come abroad and cannot report to the world due to lack of technical base and fragile economy. Consequently there is an inequality in broadcasting of international news between developed and non-developed countries. All these problems create distrust and disrespect.

Keywords: *Information, UNESCO, information broadcasting, news sources, distrust problems.*

GİRİŞ

Son zamanlarda giderek artan ‘kâr’ ve ‘rekabet’ gibi kavramlar kitle iletişim araçları üzerinde egemenliği ve etkisini sürdürmektedir. Bu gelişme, ulusal sınırlar içerisinde gelişmiş olan kitle iletişim araçlarının uluslararası etkileşimlere, uluslararası ticarete açılmasına ve giderek kitle iletişim araçlarının kamu hizmetinden ticari hizmete dönüşmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla bu gelişmeler, gelişmiş ülkeler medyasının büyük bir güç olarak yükselmesine ve küresel çıkarlarına olumlu yönden hizmet ederken, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerine olumsuz yönde etkilemiştir. Uluslararası iletişimdeki gelişmeler, ülkeler arası iletişime kolaylık sağladığı kadar, bunun yanı sıra sorunları da beraberinde getirmiştir.

Ancak, uluslararası iletişimden bahsetmek uluslararası ekonomik, siyasal ve kültürel sorunların bir parçası olarak ele alındığında daha anlamlı ve bağlantılı olabilir. Örneğin, dünya ekonomisinin felce uğradığı uluslararası bunalımlar, yaşamın bütünü derinden etkilemiştir. Uluslararası ekonomik düzenin evrimdeki en önemli dönüm noktası olarak 1929 yıllarındaki büyük bunalımı ile onu takip eden yıllar ve İkinci Dünya Savaşı dönemi kabul edilir.

İkinci Dünya Savaşı sonundan itibaren dünya ekonomisi, 1970’li yılların başına kadar (1970’li yıllar dünya ekonomisine geçiş dönemi olmuştur) “Soğuk Savaş” ortamının yol açtığı kamplaşmanın paralelinde yaratılan kurumların etkisinde olmuştur. 1980’li yılların başından itibaren ise, dünyada ekonomik düzenini belirleyen bloklaşma düzeninden farklı olarak “Yeni Ekonomik Düzen” oluşmaya başlamıştır (Atilla Girgin, 2002: 24).

Bu düzenin oluşmasından önce 1970’li yılların başında dünya pazarlarındaki paralar, altınlar ve hammaddeler üzerinden birçok spekülasyonlar yapılmıştır. Özellikle, 1973 yılı sonunda OPEC’in petrol fiyatını yükseltmesi ve ABD’nin Vietnam’daki yenilgisi ekonomiyi iyice zayıflatmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak, 1974’den itibaren uluslararası ekonomide bütün göstergelerin olumsuzlaştığı görülmüş, gelişme yolundaki ülkelerin dış borç yükü giderek artmıştır. Tam serbest piyasa ekonomisi (küreselleşme) hedefleri 1970’li yılların sonu 1980’li yılların başlarında “Yeni Ekonomik Düzen“ tanımıyla gündeme getirilmiştir (Atilla Girgin, 2002:24).

Bu sıralarda yaşanan ekonomik büyüme, Batılı ülkelerin lehine açılmıştır. Ancak bu gelişmeler, ülkeler arasındaki zaten var olan ekonomik güç farklılıklarını ve dengesizliği artırmıştır. Başta Birleşmiş Milletler ve UNESCO olmak üzere uluslararası kuruluşlar, ekonomik dengesizliğin giderilmesini amaçlayan tartışmalara sahne olmaya başlamıştır. Ekonomik dengesizlik, kuşkusuz buna bağlı olarak diğer alanlardaki dengesizlikleri de beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan büyük boyutlardaki dengesizlikler, özellikle Üçüncü Dünya ülkeleri olarak bilinen az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri soruna çözüm arayışına itmiştir (Alemdar Korkmaz, 1983:1).

İLETİŞİM DÜZENİ

1970’li yıllarda tarafsız ülkeler dengeli bir düzen arayışı içine girmiştir. Bunun sonucunda 1974 yılında *Yeni Uluslararası Ekonomik Düzenin* (YUED) kurulmasını önermişlerdir. Bunun yanı sıra, 1970 yılında yapılan UNESCO Genel Kurulunda *Yeni İletişim Düzeni* tartışması başlamıştır. Bu tartışmaların asıl nedeni, uluslararası iletişimin ve haberlerin “tek yönlü akışı ve dağılımı” ile ilgili olmuştur. “*Yeni Dünya İletişim ve Enformasyon Düzeni*”, enformasyonun içeriği ve akışında daha eşit ve daha adaletli bir dengenin kurulmasını, ulusal iletişim politikalarının ulusal düzlemde gerçekleştirebilme hakkının sağlanmasını ve son olarak da gelişmekte olan beklentilerin ve olayların daha doğru ve çarpıtmadan yansıtılabilecek uluslararası düzeyde “iki yönlü enformasyon akışı”nın gerçekleştirilmesini olanaklı kılmaya çalışan bir çabadır (Rıdvan Bülbül, 2000:36).

Yeni İletişim Düzeni, uzun yıllardan bu yana tartışılan bir konudur. Ekonomik konulardaki tartışmalar nasıl bir ekonomik düzen konusunu gündeme getirdiyse iletişim konusundaki tartışmalar da uluslararası planda bir iletişim düzeninin gerekliliğini gündeme getirmiştir. Ancak, gelişme yolundaki ülkelerin iletişim alanındaki dengesizliklerinin giderilmesi doğrultusunda gösterdikleri çabaları, gelişmiş ülkeler tarafından çeşitli yollarla engellenmeye çalışılmıştır.

Bu engeller günümüzde halen çözülmüş değildir. İdeal olarak “*evrensel barış*”, “*çoğulcu demokratik rejim*”, “*insan haklarına saygı*” ilkelerini içeren “*yeni dünya düzeni*” yeni medya düzeni aracılığıyla planlı bir şekilde yaygınlaştırılmakta ve benimsetilmeye (Suat Gezgin, 2006) devam etmektedir.

İletişim yönünde görülen bu dengesiz birikim temeli, sömürgecilik ile sömürgeci devlet yönetimlerinin kurduğu sömürgeci iletişim düzeninden alınmıştır. XIX.yy’da sömürge sahibi pek çok Avrupa ülkesi, sömürgeci iletişim düzeni kurarak, gerek iletişimin alt yapısını, gerekse de haberlerin dağılımını kendi yönetimlerini sağlamlaştırmak bakımından düzenlemişlerdir (Bengü Nara, 2006:6).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’da ve dünyada, sömürgelerin tasfiyesi ile siyasal yapıda gerçekleşen değişiklikler sonucu, pek çok yeni devlet uluslararası

siyaset sahnesine çıkmıştır. XX. yy'ın ikinci yarısının belki de en önemli olayı 80'e yakın ülkenin bağımsızlıklarını kazanmasıdır. Bu sayede iki milyardan çok insan sömürgeciliğin baskısından kurtulmuştur.

Ancak, yeni siyasal sistemler kurulmakla beraber, iletişim sistemleri yeni kurulan siyasal sistemlere ayak uyduramamıştır. Yeni kurulan devletlerde bir yandan iletişimin alt yapısını oluşturan mekanik araçların üretimi ve tüketimi bakımından eski sömürgeci ülkeye bağımlılık, diğer yandan enformasyon kanallarını sağlıklı bir biçimde işletememe gibi durumlar enformasyon boşluğu yaratmıştır. Alt yapı bakımından bağımlılık sürerken, ellerinde olanak olmaması nedeniyle, enformasyon boşluğu gelişmiş ülkelerin iletişim kanallarıyla doldurulmuştur. Böylece, gelişmiş ülkelere gelen haberler nicelik ve nitelik yönünden artmış ve az gelişmiş ülkelere gelişmiş ülkelere giden haber akımı büyük boyutlara ulaşamamıştır (Oya Tokgöz, 2000:128).

1980'li yıllardan bu yana, gelişmiş ülkelerde yoğun bir bilgi üretimi yaşanmaktadır. Geçtiğimiz 30 yıl içinde dünya 5.000 yılda ürettiğinden daha fazla bilgi üretmiştir. New York Times'ın pazar günleri çıkan tek bir sayısında bile, 18.yüzyılda yaşayan kültürlü bir insanın tüm yaşamı boyunca öğrenemeyeceği kadar çok bilgi bulunmaktadır. Aynı şekilde her gün teknik bilgi içeren yaklaşık 20 milyon sözcük kitle iletişim araçları denilen taşıyıcılar (dergiler, kitaplar, raporlar, disketler, CDROM'lar) üzerine kaydedilmektedir (İgnacio Ramonet, 2000:152,153). Çağlar boyunca ulaşılması ve öğrenilmesi zor olan bilgi, bugün her yerden kaynaklı bir bolluk içindedir.

Dolayısıyla ekonomik güçleri sayesinde iletişim teknolojilerini geliştiren toplumlar haberlerin toplanması ve dağıtılması konularında büyük avantajlara sahiptirler. Özellikle İngiltere, Fransa gibi gelişmiş ve güçlü ülkeler haber ve kültür değişiminde baskındırlar. Ancak II. Dünya Savaşı sonrası Amerika Birleşik Devletleri birçok alanda olduğu gibi iletişim teknolojileri alanında da öne geçmiştir.

Böylece, gelişmiş ülkelerde yaşanan bu gelişmeler ile az gelişmiş ülkeler arasındaki farklılıklar daha da derinleşmiştir. Serbest enformasyon akışının önündeki en önemli engel, dünyanın her tarafındaki basın-yayın kuruluşlarının dış haberler konusunda belli başlı birkaç büyük ajansa olan bağımlılıklarıdır.

Haber toplama ve iletmede, dünyada birkaç dev örgütün dışında hiçbir kitle iletişim aracı sistemi dış muhabirler tutmaya finansman bakımından yeterli değildir. Yani burada anlaşılana direk sömürgecilikteki yapı, yeni sömürgeciliğe büyük ölçüde yansımaktadır. Bu nedenle dünya, AP, Reuters, AFP, CNN, BBC gibi ve buna benzer birkaç gelişmiş ülkelerin medya örgütlerine bağımlıdır (İrfan Erdoğan, 1995). Dolayısıyla, enformasyon akışı ile dağılımındaki sorunlar doğal olarak ortaya çıkmaktadır.

HABERLERİN DOLAŞIMINDAKİ DENGESİZLİK NEDENLERİ

Uluslararası enformasyonun dolaşımındaki dengesizliğin temelinde başlıca şu nedenler vardır:

a) Ekonomik Yetersizlik

Mali imkânları kıt, yani savunmadan sağlığa, beslenmeden eğitime, altyapıdan sanayileşmeye kadar harcama kalemleri çok fazla olan az gelişmiş ve/veya gelişmekte olan ülkeler, doğal olarak iletişimle ilgili harcamalara yeterli kaynak ayıramamaktadırlar. Bu yüzden de, söz konusu ülkelerde devletin sesi durumundaki bir veya birkaç gazete ile devletin kontrolündeki bir radyo televizyon kurumunun ötesinde iletişim imkânı bulunmamaktadır.

Devlet kaynaklarının kıt olmasının yanı sıra, özel kişilerin yeterli sermaye birikimine sahip olmamaları, olanların bu alandaki yatırımları karlı görmeyerek diğer alanlara kaymaları, bu ülkelerde iletişim alanında gelişme sağlanamamasının nedenleri arasındadır. Kaldı ki, özel ticari işletmeler olarak faaliyet gösteren kitle iletişim araçlarının temel geliri reklamlardır. Dolayısıyla bir ülkede güçlü iletişim kurumlarının yapılanması, uluslararası alanda etkinlik kazanması, dağıtımını yapabilmesi ve rekabete dayanabilmesi; ülkede güçlü ve gelişkin bir ekonomik yapı bulunmasına bağlıdır. Reklamlarla destekleyecek endüstri kuruluşları, finans kurumları vb. zengin olmalıdır ki, kitle iletişim organları gelişsin ve rakipleri arasında yer edinecek ülkelerinin sesini duyurabilsin. Ülke içinde güçlü bir ekonomi bulunmadıkça kitle iletişim kurumları gelişmemektedir (Atilla Girgin, 2002:42). Dolayısıyla, doğal olarak kitle iletişim kurumları gelişmeyince de haber alımı ve dağıtımını bakımından az gelişmiş ülkeler dışa bağımlı kalmaktadırlar.

b) Teknolojik Altyapının Yetersizliği

Ekonomik açıdan güçlü olan, teknik olarak da yeterli donanıma sahiptir. Bu gerçek, kitle iletişiminde ve özellikle uluslararası haber ajanslarının yayın politikalarında kendini yoğun bir şekilde hissettirmektedir. Dolayısıyla uluslararası iletişimde güçlü olanın sözü geçmekte, iletişim teknolojilerini geliştiren toplumlar, haberlerin toplanması ve dağıtılması konularında da büyük bir avantaja sahip olmaktadır (Ceyda İlğaz, 1999:103-106).

Ekonomik gerçeklerin yanı sıra teknolojik altyapının yetersizliği de söz konusudur. Teknolojik gelişmeler bütün dünya ülkelerinde aynı hızı gösteremediğinden kuşkusuz enformasyonun dünya düzeyinde dağılımında dengesizlikleri de getirmiştir. Örneğin, habercilikte hızın önemi tartışılmazdır. Fakat dünya çapındaki bilgilerin anında bildirilmesi ve iletilmesi için (görüntülü ya da yazılı) yüksek teknolojiye ihtiyaç vardır. Fakat tüm ülkeler bu ihtiyacı karşılayamamaktadır. Tüm sorunların nedeni ise, gelişmiş teknoloji ve ekonomiye sahip gelişmiş ülkelere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru tek yönlü akış şeklinde devam etmekte olmasından kaynaklanmaktadır.

c) Dezenformasyon Haberler

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin uluslararası haber iletimi konusunda en fazla yakındıkları konu, ülkelerinin “darbe”, “doğal afet”, “iç savaş” ve benzeri durumlarda uluslararası ajansların ve dünya basınının gündemine girdikleridir. Ayrıca bu ülkelerin yöneticileri, ülkelerindeki örneğin, okur-yazar oranını yükseltme, sağlık, tarım, enerji üretimi gibi konularda sağlanan gelişmenin uluslararası basın-yayın organları tarafından kasıtlı olarak göz ardı edildiği, buna karşılık ülke hakkındaki olumsuzlukları sürekli gündeme getirerek bir “imaj çarpıtmasına” yol açtıklarını öne sürmektedir. Dolayısıyla bu tür haberler (abartılı ya da yanıltıcı haberler) dünya ülkelerinin tanıtımı ve imajı ülkelerarası ilişkilerde güven açısından son derece zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Böylece uluslararası haber kaynakları zaman geçtikçe güvenilmez hale gelmektedir.

Bunun yanı sıra, gelişmiş ülkelerin, televizyon yayınları, filmleri ve başka yollarla kendi hayat tarzlarını, ideolojilerini, kültürlerini yaydıkları, bu ülkelere sadece olumsuz haberlerin gittiği de savunulan tezler arasındadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarafından, ulusal kültürlerin ve kültürel çeşitliliğin ortadan kalktığı da eleştirilmektedir (Murat Zeytinli, II Bölüm: 23).

d) Dışa Bağımlılık

Dışa bağımlılık, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki medya kuruluşlarında iç ve dış haber ağını oluşturacak sermaye yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu ülkelerin medya kuruluşlarının rekabete dayanabilmesi için uluslararası alanda etkin bir dağıtım ağına sahip olabilmesi gerekmektedir ki, bu da ancak güçlü bir sermaye birikimiyle mümkündür. Ekonomik, teknolojik ve içeriksel olarak üretici kültürlerle bağımlı olan tüketici kültürlerde; eleştirel akıl ve sorgulama yetisi, üretici kültür mensuplarınca izlenen politika gereği büyük oranda yok edildiği için sistem dışında kendi öz duruşunu korumayı başaran az sayıda insanın haricinde, toplum tüm gelişmeleri medyanın yorumladığı biçimde kabul etmektedir (Suat Gezgin, 2006).

Dünyadaki uluslararası habercilikte görülen dengesizlik olgularına değinmek gerekirse kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Dünyada dolaşan haberlerin çoğunluğun dünyada büyük dev haber ajansları ve kurum kuruluşları aracılığıyla dağıtılmaktadır (Rıdvan Bülbül, 2000:38).
- Uluslararası çaptaki medya örgütleri iletişim uydularından geniş ölçüde yararlanırken, ulusal düzeydeki medya örgütlerinde durum böyle değildir (Rıdvan Bülbül, 2000:40).
- Dolayısıyla teknolojik gelişmeler bütün dünya ülkelerinde aynı hızı göstermediğinden kuşkusuz enformasyonun dünya düzeyinde dağılımında dengesizlikler görülmekte ve

gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler yurt dışı olayları anında takip edemediği için mecbur dış kaynaklara bağımlı kalmaktadır.

- Tüm dünyadaki basın-yayın kuruluşlarının dış haberler konusunda haber toplama ve iletmede, dünyada birkaç medya örgütünün dışında, çoğu medya sistemi, dış muhabir tutmaya ekonomi bakımından yeterli değildir.
- Uluslararası haber kaynaklarının zaman geçtikçe eşitsiz ve güvenilmez hale geldiği görülmektedir. Örnek olarak, az gelişmiş ülkelerin sosyal hayat olsun, ekonomide olsun, kalkınma yönünde gösterdikleri çabaları veya yurtiçi başarıları dünya medyasında yansıtılmamaktadır. Bunun tersine dünya ülkelerinin askeri darbe, iç savaş, hastalık, yoksulluk, sel, deprem, açlık gibi olumsuz konularını ele alarak gündem yaratılmaktadır.
- Dolayısıyla bu tür haberler (abartılı ya da yanıltıcı) dünya ülkelerinin tanıtımı ve imajı açısından son derece zararlı sonuçlar vermektedir.
- Uluslararası haber kaynakları tarafından en fazla dış haberlere konu olan ülkeler: Irak, İran, Filistin, Afganistan, İran, diğer Doğu ve Asya ülkeleridir.

Yani anlaşılana, medyayı yönlendirenler kendilerini ve mütteliklerini “kahramanlar ve azizler” olarak nitelendirirken, rakiplerini ise “hain”, “alçak”, “aptal” olarak nitelendirir. Buradaki amaç, haberi dorukta tutan haber yapmak, hem üç savaşını kazanma kaygısıdır (Yasemin İnceoğlu, 2010:368). Dolayısıyla, uluslararası haber kaynakları, değerli, değersiz kurbanlarını seçerek ve gündem oluşturarak gizli ya da açıktan yayın politikalarını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra dünya haberleri, okur-izleyici kitlesine *uluslararası haber kaynakları dağıtıcıları gözüyle* yansıtılmakta ve yansıtılmaya devam etmektedir.

Bu olguların yanı sıra, kitle iletişim araçları aracılığıyla batının kültürel değerlerinin bütün dünyaya egemen olduğu şu zamanda kalkınmakta olan ülkelerin yerel kültür ve değerlerinin ortadan kalkması göz ardı edilmektedir.

SONUÇ

Teknolojinin hızlı yükselişi beraberinde iletişim araçlarının da değişimini zorunlu kılmıştır. Bu değişime birlikte kullanıcılar da (izleyici, dinleyici) yeni iletişim araçlarına alışmakta ve tasarlanan yeni uygulamalarla hızlı ve etkili biçimde ihtiyaçlarını giderebilmektedir (Tolga Kara ve Ebru Özgen, 2012:356). Örneğin, günümüzde enformasyonun temelini oluşturan verinin aktarımında önem kazanan dijital uydular, internet, gelişmiş ülkelerdeki toplumun her birinin evinin köşesinde bulunmakta istediği bilgiye *anında* ulaşabilme imkânlarına sahiptirler. Ama üçüncü dünya ülkelerinin durumu böyle midir?

Hayır. Her şey değişmekte ve gelişmektedir, ancak hala bu ülkeler değişim ve gelişime ayak uyduramamaktadırlar. Dolayısıyla, uluslararası haber kaynakları dağıtıcıları gözüyle yansıtılan günümüzdeki haberlerin güvenilirliği sorgulanmamaktadır. Çünkü dünyada birkaç

dev örgütün dışında pek çok ülke uluslararası haber üretmek, dağıtmak, dış muhabirler tutmak ve gelişmiş teknik donanımı kullanmak gibi konularda finans bakımından, teknik bakımdan olsun yetersiz kalmaktadır.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, uluslararası haberlere bağımlılıktan kurtulmaları ve uluslararası iletişimdeki bu temel sorunların çözümü için, *komşu* ülkelerle ortaklaşa toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik amaçlarına uygun iletişim politikalarını aktif şekilde uygularsa, bu çözüm hem coğrafik, hem teknolojik bakımdan haber ulaştırmada kolaylık sağlamış olurdu. Hem de iletişim imkânları konusunda da kısıtlamaları ortadan kaldırmış olurdu. Bunu başarmak ise, her ülkenin kendi gayretine bağlıdır.

XXI. yüzyılda yaşanmakta olan değişme ve gelişmeleri çok iyi kavramalı, mevcut ekonomik veya teknolojik sorunlardan ve yayında *taklit etmelerden kurtulmalı*, kendi milli yayın politikalarını oluşturmalı ve geliştirmelidirler.

KAYNAKLAR

Alemdar Korkmaz, Raşit Kaya, (1983), Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar /İletişim Teorisi ve Sorunların Dizisi:1, Ankara, Savaş Yayınları.

Alemdar Korkmaz ve İrfan Erdogan, (1998), Başlangıçtan Günümüze İletişim Kuram ve Araştırmaları, Ankara, MY Yayınları.

Atilla Girgin, (2002), Uluslararası İletişim Haber Ajansları ve A.A, İstanbul, Der Yayınları.

Bengü Nara, (2006), Uluslararası İletişim Düzeni Bağlamında Türk Basını ve Haber Kaynakları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Ün., Gazetecilik Bölümü, Ankara, s.16.

Ceyda Ilgaz, (1999), "Uluslararası Haberleşme Sistemi ve Az Gelişmiş Ülkeler", İ. Ü. İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 9, İstanbul, s. 103-106.

Ignacio Ramonet, (2000), Medyanın Zorbalığı, Çev.Aykut Derman, İstanbul, Om Yayınevi.

İrfan Erdogan, (1995), "Uluslararası İletişim Düzeni", Bilim ve Ütopya Dergisi, NY.
<http://media.ankara.edu.tr/~erdogan/>

Murat Zeytinli, (1994), "Dünyada Haber Dengesizliği ve Uluslararası Haber Ajansları", İstanbul Üniversitesi, Sos.Bil.Enst., Gazetecilik Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.38-41.

Oya Tokgöz, (2000), Temel Gazetecilik, Ankara,İmge Kitabevi, Ankara.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 32 Eylül – Ekim 2012
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

Özgür Gönenç, (2001), Agence France Press ve Anadolu Ajansı'nın Karşılaştırılması, İ.Ü Basımevi, İstanbul, s.90.

Rıdvan Bülbül, (2000), Uluslararası İletişim, 3. Baskı, Konya, Baskı: Damla Ofset.

Tolga Kara ve Ebru Özgen, (2012), Sosyal Medya /Akademi, İstanbul, Beta Yayınları.

Suat Gezgin, “Yeni Medya Düzeni”, http://www.kenthaber.com/Haber/Genel/Kose/suat-gezgin/yeni-medya-duzeni-/haber_122778, (2006).

Yasemin İnceoğlu, (2010), Uluslararası Medya /Medya Eleştirileri, İstanbul, Der Yayınları.